

**DENGE VE
DENETLEME
AĞI** BİRARADA.ORG

Demokrasi BAROMETRESİ

POLİTİKA BELGESİ NO: 7

21 Ocak 2014

Kapsamlı Bir Yargı Reformu için Uzlaşmaya Çağırıyoruz!

Biz Denge ve Denetleme Ağı olarak, 2010 yılında referandumla hakkında değişiklik yapılan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun (HSYK), yapısının değişikliğine dair kanun teklifinin Mecliste oylanarak geçtiği takdirde kalıcı sonuçlar doğurmayacağını düşünüyoruz.

Bu kadar önemli bir yüksek yargı kuruluna ilişkin kapsamlı bir değişikliği öngören kanun tasarısının, sivil toplum, tüm siyasi partiler ve uzmanlarla birlikte şeffaf ve geniş katılımlı bir müzakere süreci işletilmeden, hızlı bir şekilde kanunlaşmasının, ileride yeniden tartışmalara neden olacağını düşünmekteyiz.

HSYK'ya ilişkin bir süredir hepimizi meşgul eden gündem, Türkiye'de etkin bir denge ve denetleme mekanizmasının oluşturulamamış olmasının bir sonucudur.

Yapıcı bir tartışmayı ve çözüme yönelik bir uzlaşmayı esas alan bir anlayışla, denge ve denetleme mekanizmalarının garanti altına alınmasını sağlamak hedefiyle kapsamlı bir yargı reformu ve Anayasa sürecinin yeniden başlaması için tüm siyasi aktörleri uzlaşmaya çağırıyoruz.

T.C. Anayasası'nın 159. maddesinde "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar." denilmektedir. Bu kural, hakimlerin bağımsızlığını sağlamaya yönelik, tarafsız ve adil bir yargılamayı esas kılmayı amaçlayan bir maddedir. HSYK'nın yapısı, işleyişi, aldığı kararların yargısal denetimi ve buna benzer birçok konu Avrupa Birliği Komisyonu İlerleme Raporları, Katılım Ortaklığı Belgeleri ve Venedik Komisyonu'nun görüşlerine konu olmuştur.

Denge ve Denetleme Ağı olarak, yapıcı bir tartışmayı ve çözüme yönelik bir sorgulamayı esas alan, yeni Anayasa'da denge ve denetleme mekanizmalarının oluşturulması ve garanti altına alınmasını sağlamak hedefiyle, *yargı, yasama, siyasi parti ve seçim sistemi* reform alanlarında uzlaşının sağlandığı yaklaşık 100 öneriyi içeren bir raporu 2011 yılında kamuoyuyla paylaşmıştık. "**Anayasa Reformu ile Türkiye'nin Denge ve Denetleme Sisteminin Güçlendirilmesi**" başlıklı raporumuzdaki öneriler, Türkiye'nin önde gelen sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları, sendikalar, düşünce kuruluşları, siyasi partilerinden temsilcilerin yanı sıra, akademisyenler, gazeteciler ve bürokratlardan oluşan 120'yi aşkın katılımcı tarafından geliştirildi.¹ Çalışmalarımızın sonunda kapsamlı bir yargı reformu ve yeni bir Anayasa'nın oluşturulmasının ne kadar önem arz etmekte olduğunu bir kez daha gördük.

Mevcut Durum Yargı Reformunun Gerçekleşmemesinin Bir Sonucudur

Denge ve denetleme esaslarına dayalı çağdaş çoğulcu demokrasilerin vazgeçilmez ilkeleri kuvvetler ayrılığı ve hukuk devleti ilkeleridir. Bu ilkelerin yaşama geçirilmesinde de "*yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı*" en temel unsurdur. Bağımsız ve tarafsız yargı, kuvvetler ayrılığına dayalı hukuk devletinin etkin bir şekilde işlenmesini ve insan haklarının ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasını sağlar.

Denge ve Denetleme Ağı olarak işleyen bir güçler ayrılığı ile etkin bir denge ve denetleme sistemi için yargının bağımsız olarak demokrasiyi, bireysel hak ve özgürlükleri ve anayasal düzeni koruma görevini yerine getirmesinin hukuk

**DENGE VE
DENETLEME
AĞI**

BİRARADÁ.ORG

Demokrasi BAROMETRESİ

POLİTİKA BELGESİ NO: 7

21 Ocak 2014

devletin temel taşlarından biri olduğunu düşünüyoruz. Başta Anayasa olmak üzere tüm mevzuat, uygulama ve devlet yapılanmasının güçlü bir denge ve denetleme mekanizmasına dayanması esas alınmalıdır. Ancak köklü Anayasal ve yasal reformlar yapmak tek başına insan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokrasi değerlerinin korunmasında yeterli değildir. Bütün bu değerleri koruyabilmek için uzlaşmacı ve çoğulcu bir yapılanmayı esas alan zihniyet değişikliğine de ihtiyaç vardır.

Mevcut HSYK üzerinden yapılan tartışmaların günümüze kadar yansımalarının sebebi, yeni bir Anayasa'nın oluşturulamamış olmasıdır. Bu ihtiyaca cevap vermek için acil bir düzenleme gerekmektedir. Sorun, mevcut Anayasa'dan kaynaklı bir sorundur. Çözüm ise yargı bağımsızlığını ve tarafsızlığını gerçekten sağlayacak yeni bir Anayasa sürecinin başlamasında yatmaktadır.

Denge ve Denetleme Ağı olarak, "hukuk devleti" ve "kuvvetler ayrılığı" ilkelerinin esas alınarak, yargı bağımsızlığının ve temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alındığı bir Türkiye'de, vatandaşların devlete karşı olan güven duygusunun güçleneceğini ve toplumsal barış ve dayanışmanın esas kılınacağını düşünüyoruz. Bunun için de bir an önce kapsamlı bir yargı reformu ve yeni Anayasa sürecinin başlamasını talep ediyoruz.

Bu unsurlar dikkate alınarak Denge ve Denetleme Ağı olarak önerilerimiz şunlardır:

- Denge ve denetleme mekanizmaları esas alınarak yeni bir Anayasa süreci başlamalı.
- Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmeler, Venedik Komisyonu'nun kabul ettiği ilkeler ve uluslararası standartlar ışığında, kısmi değişiklikler yerine, kapsamlı bir yargı reformu gerçekleştirilmeli.
- HSYK kararları şeffaf olmalı, yıllık raporlar hazırlanıp kamuoyuna açıklanmalı.
- HSYK'nın tüm kararlarına karşı yargı yolu açılmalı.
- Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesinin korunması için hakimler ve savcılar hem kurumsal hem de fiziksel ortam olarak birbirinden ayrılmalı.
- Yargının demokratik hesap verebilirliği artırılmalı. Bağımsızlık ve hesap verebilirlik değerleri arasında denge kurulmalı.

Sonnotlar

1. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://ipc.sabanciuniv.edu/wp-content/uploads/2012/07/Anayasa-Raporu-denge-denetleme.pdf>